

М.В. Диха, д.е.н., проф.
В.М. Полозова, к.е.н., доц.
Хмельницький національний університет
В.В. Орлов, к.е.н.
м. Дніпро

Венчурна індустрія в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення

Венчурна діяльність є визнаною у світі ефективною і поширеною формою діяльності, направленою на інтенсифікацію процесів впровадження інновацій. Венчурне підприємництво в Україні є недостатньо поширеним видом діяльності, проте спостерігаємо позитивну динаміку розвитку. Проаналізовано стан та тенденції розвитку венчурної діяльності в Україні впродовж 2015–2021 рр. За результатами аналізу помітне зростання кількості зареєстрованих інститутів спільного інвестування (ІСІ); зростання концентрації ІСІ на венчурному ринку управління активами. Кількість компаній з управління активами (КУА) впродовж 2015–2021 рр. відносно стабільна. Констатуємо стабільну позитивну динаміку щодо кількості функціонуючих ІСІ, які досягли нормативів. Такі ж тенденції відносно кількості венчурних ІСІ. Частка венчурних ІСІ у загальній кількості ІСІ становить близько 90 %. Позитивним є зростання більше ніж у два рази сумарної вартості активів усіх венчурних ІСІ впродовж досліджуваного періоду, проте їх результативність з урахуванням інфляції тощо є не такою багатонадійною.

Запропоновано заходи для стимулювання розвитку венчурної індустрії, активізації інвестиційно-інноваційної діяльності, зокрема, щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання венчурної діяльності; підвищення ефективності функціонування фондового ринку України; запровадження стимулів до розвитку венчурного бізнесу у сфері реалізації інноваційних проєктів; вирішення проблем щодо захисту прав інтелектуальної власності шляхом нормативно-правового врегулювання цих процесів, розроблення та запровадження механізму регулювання та контролю результатів інтелектуальної діяльності, а також введення системи заходів щодо поширення культури визнання та користування інтелектуальною власністю; визнання цінності продуктів інтелектуального бізнесу в Україні.

Ключові слова: венчурна індустрія; венчурна діяльність; венчурні фонди; компанії з управління активами; інновації.

JEL Classification: G 230, 240, 280, 290; M 210.

Актуальність теми. Наближення розвитку економіки України до рівня розвитку економічно розвинутих країн світу, посилення конкурентних позицій національної економіки, нарощення випуску високотехнологічної продукції обумовлює необхідність впровадження сучасних технологій. Важливу роль в активізації інвестиційно-інноваційної діяльності, у швидкому впровадженні інновацій, в інтенсифікації трансформаційних змін відіграє венчурна індустрія.

Венчурна діяльність стала підґрунтям успіху багатьох проєктів, компаній, галузей та в цілому економік розвинених країн світу. Розвиток венчурної індустрії обумовив створення професійних організацій, які структурують венчурну діяльність та виконують визначені для організацій функції (найстарішою національною асоціацією є Британська асоціація венчурного капіталу (BVCA), яка заснована у 1973 р.). Національні асоціації зазвичай ставлять перед собою завдання, обумовлені рівнем економічного розвитку країн, пріоритетами економічної політики на рівні країн, а регіональні (наприклад, Європейська асоціація венчурного капіталу, яка заснована у 1983 р.) – на рівні регіонів світу.

Досвід розвинутих країн, які широко використовують венчурну індустрію, переконливо свідчить про значне зростання у них виробництва конкурентоспроможної продукції, прискорене використання новітніх технологій в усіх галузях промисловості, зростання зайнятості населення тощо, що й обумовлює актуальність дослідження цієї теми та доцільність активізації розвитку венчурної індустрії в Україні.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Регулятивні основи функціонування інститутів спільного інвестування в Україні визначені Законом України «Про інститути спільного інвестування» [1]. Цей Закон спрямований на забезпечення залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів інвесторів і визначає правові та організаційні основи створення, діяльності, припинення суб'єктів спільного інвестування, особливості управління активами зазначених суб'єктів, встановлює вимоги до складу, структури та зберігання таких активів, особливості емісії, обігу, обліку та викупу цінних паперів інститутів спільного інвестування, а також порядок розкриття інформації про їх діяльність. До цього Закону неодноразово вносилися зміни та доповнення, зокрема й такі, що чіткіше визначають учасників процесу відповідно до реалій сьогодення. Наприклад, згідно зі змінами від

19.06.2020 р. у тексті Закону слова «облігації підприємств» замінено словами «корпоративні облігації»; слова «торговець цінними паперами» замінено словами «інвестиційна фірма» [1].

Різні аспекти розвитку венчурної діяльності висвітлює у своїх працях низка науковців. Зокрема, А.Лукашов у монографії [2] представив результати ґрунтовного дослідження щодо висвітлення теоретичних основ розвитку венчурної діяльності, венчурного фінансування, його особливостей, ролі у забезпеченні інноваційної траєкторії розвитку. Дюгованець О. у статті [3] описує зміст та особливості венчурного фінансування у різних країнах світу. У статті [4] звернуто увагу на те, що венчурна діяльність обумовлює переорієнтацію індустріального шляху розвитку економіки на інноваційний та активний розвиток фондового ринку; сприяє впровадженню використання новітніх технологій; призупиненню відтоку висококваліфікованих спеціалістів і талановитих учених за кордон та ін. Роль венчурних інститутів спільного інвестування у забезпеченні інвестиційного розвитку України описали Л.Діденко, А.Ватоян та М.Єр'оміна [5]. У країнах ЄС поширюється доступ малого бізнесу до альтернативних джерел фінансування; важливу роль у фінансуванні бізнес-проектів на ранніх етапах життєвого циклу відіграють бізнес-ангели, у той час, як в Україні неформальне фінансування є досить новою та нерозвиненою сферою, що зазначено у публікації [6]. Дмитриченко Л. та Кутрань К. [7] зосередили свою увагу на висвітленні державних механізмів сприяння венчурному підприємництву у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності. Шилепницький П. та Галушка М. у публікації [8] виокремили типи венчурних фондів за участю державних коштів (венчурні фонди із стовідсотковою часткою держави; державні «посівні» фонди (seed funds), які спрямовані на найризикованішу стадію бізнесу, де залучити приватний капітал найважче; державно-приватні венчурні фонди, які поєднують державний і приватний капітал (їх створення ініціює держава і обирає компанію для управління активами), а також окреслили перспективи розвитку венчурної індустрії в Україні.

Мета статті – проаналізувати стан та тенденції розвитку вітчизняної венчурної індустрії, окреслити заходи щодо активізації венчурної діяльності.

Викладення основного матеріалу. Терміни «венчурний капітал» і «венчурний бізнес» беруть початок від англійського слова «venture», що перекладається як «ризикове підприємство», «спекуляція», «сума, яка підлягає ризику».

Венчурні підприємства здебільшого спеціалізуються у сферах наукових досліджень та розробок / новацій, їх впровадження. Організація та практична реалізація таких процесів супроводжується високими ризиками. Успіх або невдача розробок має ймовірнісний характер, тому й результатом може бути прийнятий ринком стартап-продукт, послуга, нова чи вдосконалена технологія або й несприйняття ідей як таких та, відповідно, крах проекту. Численні успішні на сьогодні компанії починали свій бізнес за сприяння венчурних фондів. За фінансової підтримки зі сторони венчурного капіталу отримали путівку в життя такі досягнення людства, як мікропроцесори, персональні комп'ютери, технологія рекомбінантних молекул ДНК (генна інженерія).

Венчурна діяльність в Україні за масштабами розвитку поступається досягнутому в економічно розвинутих країнах рівню, не демонструє бажаних результатів щодо впровадження інновацій. Детальний аналіз щодо функціонування в Україні інститутів спільного інвестування (ІСІ), їх активів та компаній з управління активами (КУА) представлено нижче. Зокрема, у таблиці 1 представлено інформацію щодо кількості зареєстрованих ІСІ в Україні у розрахунку на одну КУА впродовж 2015–2021 рр.

Таблиця 1

Динаміка кількості КУА та ІСІ на одну КУА у 2015–2021 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Кількість КУА	313	295	296	296	293	303	313
Кількість ІСІ на одну КУА	3,67	3,84	3,94	4,15	4,53	4,88	5,19

Джерело: складено авторами за даними [9]

Згідно з інформацією Української асоціації інвестиційного бізнесу кількість зареєстрованих ІСІ у розрахунку на одну КУА в Україні впродовж 2015–2021 рр. зростала (табл. 1); тобто зросла концентрація на ринку управління активами ІСІ: на одну КУА припадало в середньому у 2015 р. 3,67 фонди, у 2021 р. – 5,19 фонди.

Кількість КУА впродовж 2015–2021 рр. зменшувалась або зростала за роками досліджуваного періоду. У 2016 р. кількість КУА відносно 2015 р. різко скоротилася (-18 компаній; -5,75 %); у 2017–2018 рр. кількість КУА не змінювалася та становила 296 компаній; у 2019 р. кількість КУА зменшилася (-3 компанії, -1,01 %); у 2020–2021 рр. спостерігалася позитивна динаміка (по +10 компаній кожного року; приріст кількості КУА впродовж двох років відносно 2019 р. склав: +6,83 %). У 2021 р. кількість КУА досягла того ж рівня, що і в 2015 р. – 313.

Кількість визнаних ІСІ та КУА впродовж тривалішого періоду часу (2004–2021 рр.) зображено на рисунку 1.

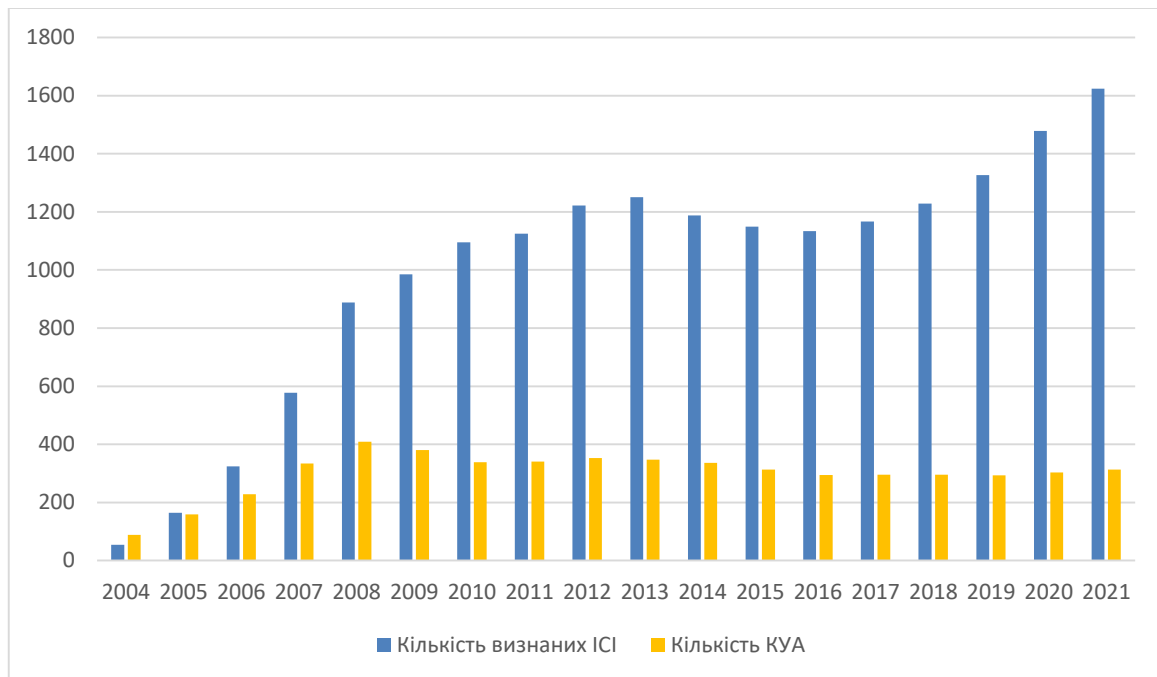

Рис. 1. Кількість визнаних ІСІ та КУА за період 2004–2021 рр.
(побудовано за даними [9])

У ретроспективі бачимо «хвилю» зростання кількості ІСІ з 54 у 2004 р. до 1250 у 2013 р.; період з 2013 до 2016 рр. – скорочення кількості визнаних ІСІ; та зростання кількості ІСІ з 1134 у 2016 р. до 1624 у 2021 р. КУА з 88 у 2004 р. зросла до 409 у 2008 р. (впродовж досліджуваного періоду це найбільша кількість КУА); надалі, після скорочення їх кількість відносно стабільна (впродовж 2015–2021 рр. на рівні 313 КУА з незначними коливаннями кількості в межах періоду).

Динаміку кількості ІСІ (венчурних зокрема), що досягли нормативів, за період 2015–2021 рр. представлено на рисунку 2.

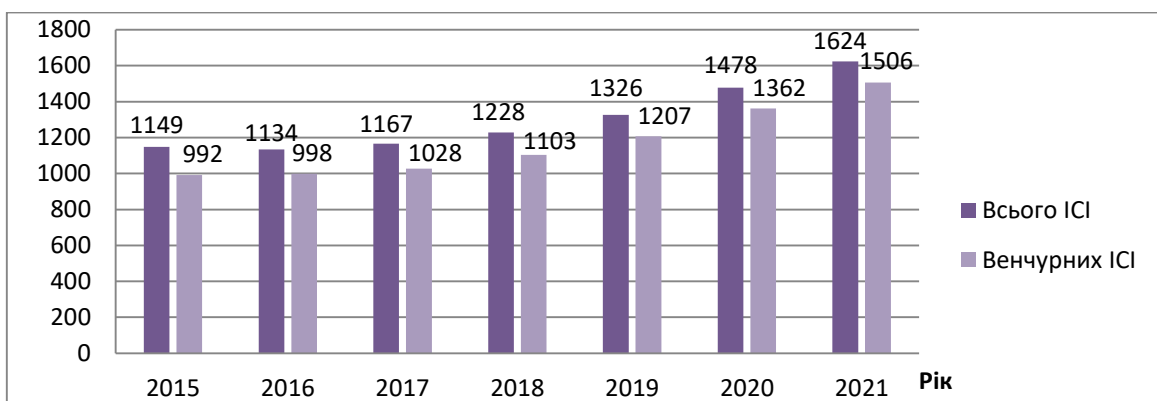

Рис. 2. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів у 2015–2021 рр.
(побудовано авторами за даними [9])

Кількість ІСІ, що досягли нормативів у 2015 р. становила 1149 фондів. У 2016 р. їх кількість скоротилася до 1134 (-15; -1,31 %). З 2017 до 2021 р. спостерігаємо тенденцію до зростання кількості таких ІСІ з 1167 до 1624 (+457 фондів, +39,16 %). В цілому впродовж 2015–2021 рр. кількість ІСІ, що досягли нормативів, зросла з 1149 у 2015 р. до 1624 фондів у 2021 р. (+475 фондів, +41,34 %). Доречно згадати про позитивну динаміку щодо кількості функціонуючих ІСІ, які досягли нормативів, впродовж періоду 2010–2016 рр. Також у контексті зародження функціонування ІСІ зауважено, що у 2003 р.

кількість ІСІ, які досягли нормативів, становила всього лише 6 фондів, у т. ч. 4 – венчурних ІСІ (див. аналіз детальніше у [4]). У цілому можемо констатувати відносно стабільну позитивну динаміку щодо кількості функціонуючих ІСІ, які досягли нормативів.

Такі ж тенденції щодо кількості венчурних ІСІ. В цілому впродовж 2015–2021 рр. спостерігаємо тенденцію до зростання кількості венчурних ІСІ з 992 до 1506 (+514 фонди, +51,81 %). Венчурні ІСІ у загальній кількості ІСІ становлять близько 90 % (у 2015 р. – 86,34 %; у 2021 р. – 92,73 %).

Важливішим маркером при аналізі венчурної діяльності є розміри активів венчурних ІСІ, які й спрямовуються на фінансування. Вартість активів венчурних ІСІ (пайових, корпоративних, недиверсифікованих у 2015–2021 рр. представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

Активи венчурних ІСІ у 2015–2021 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Активи венчурних ІСІ в управлінні КУА, млн грн	236177	230304	275522	296765	339130	414193	496066

Джерело: складено авторами за даними [9]

Сумарна вартість активів усіх венчурних ІСІ у 2021 р. відносно вартості активів у 2015 р. зростає більше ніж у два рази (+259889 млн грн; +210,04 %).

Динаміку росту активів відображено на рисунку 3, який ілюстративно показує, що з 2016 р. починається стрімке зростання активів венчурних ІСІ.

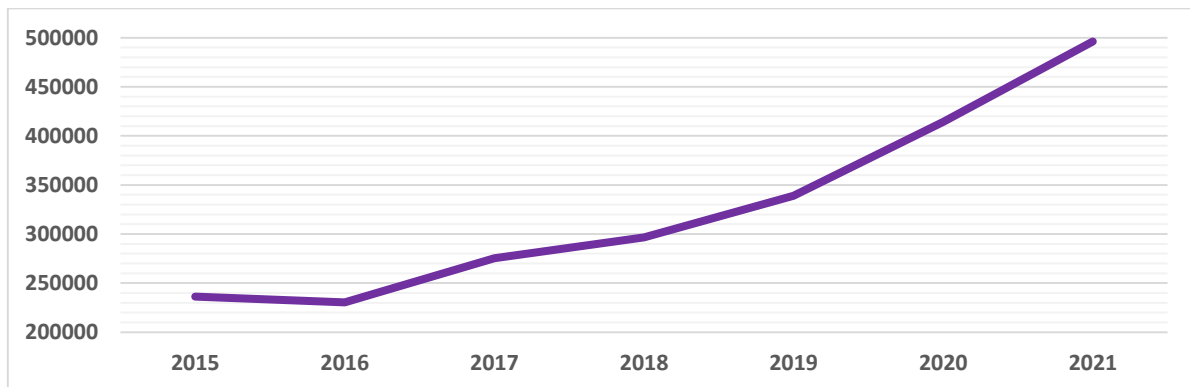

Рис. 3. Активи венчурних ІСІ, які перебувають в управлінні КУА (складено авторами за даними [9])

Розглядаючи структуру венчурних ІСІ, варто зазначити, що з року в рік зростає частка вартості «інших активів» у загальній частці активів ІСІ. Зокрема, на кінець 2010 р. частка «інших активів» становила 59,54 %; у 2015 р. – більше за 70 %; у 2021 р. – більше за 80 % у загальній сумі активів венчурних ІСІ. У розрізі активів станом на 30.09.2015 р. вони розподілились у такому співвідношенні: нерухомість – 2,76 %; грошові кошти та банківські депозити – 1,27%; цінні папери – 22,52 % (векселі – 8,33 %, акції – 9,99 %, облігації підприємств – 4,11 %); інші активи – 73,45 %. Станом на 30.09.2021 р. у структурі активів суттєво зменшилася частка цінних паперів у загальній вартості активів венчурних ІСІ (-15,29 %), зросла частка «інших активів» (+12,39 %) у загальній вартості активів венчурних ІСІ відносно вартості активів у 2015 р. Структура активів венчурних ІСІ за їх видами станом на 2015 і 2021 рр. представлена на рисунках 4–5.

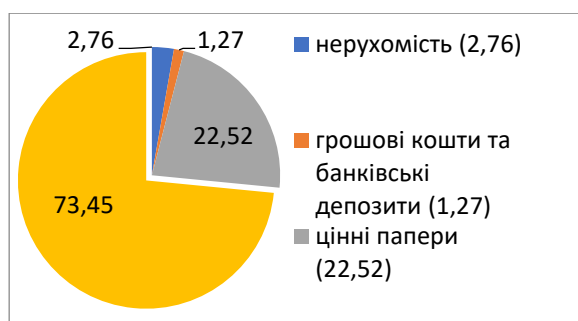

Рис. 4. Структура венчурних ІСІ за видами активів станом на 30.09.2015 р., % (складено авторами за даними [9])

Рис. 5. Структура венчурних ІСІ за видами активів станом на 30.09.2021 р., % (складено авторами за даними [9])

Представимо типи суб'єктів інвестування ІСІ та розмір вкладених ними активів у розрізі венчурних та невенчурних фондів у таблиці 3.

Таблиця 3

Розподіл вартості чистих активів ІСІ за типами інвесторів станом на 30.09.2021 р.

Інвестори		Вартість чистих активів у фондах, %			
		венчурних	не венчурних		
			відкритих	інтервальних	закритих
Юридичні особи	резиденти	53,39	6,36	18,98	25,92
	нерезиденти	21,19	4,94	0,95	18,99
Фізичні особи	резиденти	24,79	88,20	79,49	55,05
	нерезиденти	0,63	0,50	0,58	0,04
Разом		100	100	100	100

Джерело: складено авторами за даними [9]

Активи юридичних осіб-резидентів у структурі активів венчурних фондів займають найбільшу частку (53,39 %) станом на 30.09.2021 р. На відповідну дату у 2015 р. частка вартості чистих активів у венчурних фондах юридичних осіб-резидентів була ще вищою (82,72 %) [9]. Частка вартості чистих активів іноземних юридичних осіб у венчурних ІСІ станом на 30.09.2021 р. становила 21,19 % (відносно частки активів – 9,45 % станом на 30.09.2015 р.).

Активи фізичних осіб-резидентів у структурі активів венчурних фондів зростали; станом на 30.09.2021 р. їх частка у загальній структурі становила 24,79 %, а частка активів фізичних осіб-нерезидентів є незначною як у венчурних, так і не венчурних фондах. Проте у структурі вартості чистих активів не венчурних фондів питома вага активів фізичних осіб-резидентів є традиційно найбільшою (станом на 30.09.2021 р. вона складала у відкритих, інтервальних та закритих 88,20 %, 79,49 % та 55,05 % відповідно).

Варто зазначити, що суб'єкти господарювання в Україні з метою оптимізації витрат (тобто, мінімізації податків) проводять свою діяльність під виглядом венчурних фондів. Тобто, функціонування значної частки венчурних фондів в Україні не відповідає критеріям венчурного бізнесу, які до нього висуваються; не здійснюється інвестування саме високотехнологічних секторів діяльності, інноваційних проєктів.

Тому, спираючись на результати аналізу стану та тенденцій розвитку ІСІ, проблеми їх функціонування, вважаємо, що пропозиції, описані у [4; 5], не втратили актуальності на теперішній час.

Для стимулювання розвитку венчурної індустрії, створення умов для ефективного функціонування венчурних фондів у контексті активізації інвестиційно-інноваційної діяльності доцільно вдосконалити нормативно-правове регулювання венчурної діяльності; запровадити стимули до розвитку венчурного бізнесу у сфері реалізації інноваційних проєктів; окреслити та стимулювати розвиток пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, що приверне увагу венчурів, фінансові можливості венчурних фондів.

У цьому контексті доречно звернути увагу на систему стимулів в інших країнах.

Зокрема, стимулювання винахідницької діяльності в Німеччині відбувається шляхом надання значної державної винагороди (премії) особам, що винайшли суспільно корисні, конкурентоспроможні технології, товари, послуги, що істотно поліпшили структуру та якість виробництва або соціальної сфери. У Великобританії дієва система фінансування інновацій. Капіталовкладення в інновації надають спеціалізовані комерційні компанії. Міністерство торгівлі й промисловості проводить конкурс, метою

якого є допомога малим фірмам у розробці новаторських ідей, що сприяють випуску нових товарів чи розробці прогресивних технологій. Крім того, у Великобританії функціонують дві великі організації, які фінансують чи сприяють комерціалізації нових ідей у найкоротші строки. Перша з них – філіал Промислової і торгової фінансової корпорації «Technical development capital. Ltd», завдяки якій останніми роками впроваджено багато значних винаходів. Друга – Національна науково-дослідна корпорація розвитку, надає винахідникам державну підтримку/кошти для прискорення процесу проходження винаходів від початку розробки до впровадження їх у виробництво. Також сприяє винахідникам Інститут патентів і винаходів, до складу адміністративної ради якого входять представники Конфедерації британських промисловців, Національної науково-дослідної корпорації розвитку, Федерації торговельних знаків, патентів і конструкцій та інших організацій.

У Франції функціонує широка мережа спеціалізованих державних служб із стимулювання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у приватному секторі. Одні з них є самостійними організаціями (наприклад, Національне агентство сприяння впровадженню результатів наукових досліджень), інші входять до складу центральних органів управління наукою і великих науково-дослідних центрів. Держава через агентство здійснює основні види фінансової допомоги зі стимулювання нововведень. Іншою формою стимулювання венчурного бізнесу, менш розповсюдженою, проте ефективною, є так зване корпоративне, тобто недержавне інвестування. Такі інвестори, як правило представники крупних компаній, у минулому теж використовували венчурний капітал, а в подальшому самостійно вкладають зароблені кошти у перспективні проекти з метою отримання прибутку.

Важливим на рівні країни є створення сприятливого інвестиційного клімату, що обумовить мотивацію та більш сміливі наміри інвесторів здійснювати інвестування.

Слабкою ланкою в Україні є питання захисту інтелектуальної власності, що гальмує розвиток венчурного інноваційного підприємництва. Тому, на державному рівні необхідно вирішувати наявні проблеми щодо захисту прав інтелектуальної власності шляхом нормативно-правового врегулювання цих процесів, розроблення та запровадження механізму регулювання та контролю результатів інтелектуальної діяльності науково-дослідного, промислового, виробничого тощо характеру. Також у контексті захисту прав інтелектуальної власності необхідною є система заходів на різних рівнях щодо запровадження культури визнання та користування інтелектуальною власністю; визнання цінності продуктів інтелектуального бізнесу в Україні.

З огляду на наявні дисбаланси у фінансово-економічній системі (детальніше у [10]), слабкий / недостатній рівень розвитку національного фондового ринку, важливо на державному рівні здійснювати заходи щодо підвищення ефективності функціонування, підвищення статусу фондового ринку України, що дасть змогу залучити до нього більшу кількість інвесторів шляхом відкритості торгових операцій, можливостей укладання угод, лістингу тощо. Створення цілісної та ефективної системи ринку цінних паперів та фінансових інститутів, чітко визначені правила проведення торгів та офіційного порядку встановлення курсів, котирувань; вдосконалення інфраструктури фондового ринку тощо забезпечить активізацію інноваційно-інвестиційних процесів та сприятиме якісному управлінню венчурним капіталом, зокрема, шляхом ефективного функціонування ринку цінних паперів у процесах перерозподілу фінансових ресурсів, їх акумуляції для вирішення пріоритетних державних завдань посилення інноваційності, зміцнення фінансового стану організацій та розширення їхніх інвестиційних можливостей для впровадження інновацій.

На сьогодні росія бомбардує об'єкти промислової та цивільної інфраструктури в Україні, деякі суб'єкти господарювання припинили або скоротили обсяги своєї діяльності. Падіння обсягів ВВП уже можемо прогнозувати до 50 % у 2022 р. Невідворотними втратами для України є життя вбитих людей; очікується поглиблення демографічної проблеми через неповернення в Україну частки українців, які вимушено виїхали за кордон. Наслідки війни в Україні уже відчутні в різних країнах світу. Тому для реалізації можливостей інноваційного розвитку України ключовим є якнайшвидше закінчення абсурдної війни, злочинних дій росії в Україні, збереження територіальної цілісності та суверенітету України.

Висновки. Венчурна діяльність характеризується високим рівнем ризиковості; поєднує фінансове та інноваційне підприємництво, яке здійснюють компанії і фонди венчурного капіталу, малі венчурні фірми. Венчурна діяльність є визнаною у світі ефективною і поширеною формою діяльності, направленою на інтенсифікацію процесу впровадження нововведень.

Венчурне підприємництво в Україні є недостатньо поширеним видом діяльності, проте за результатами аналізу спостерігаємо позитивну динаміку розвитку. Аналіз результатів венчурної діяльності в Україні впродовж 2015–2021 рр. засвідчив зростання кількості зареєстрованих ІСІ; зростання концентрації ІСІ на венчурному ринку управління активами. Кількість КУА впродовж 2015–2021 рр. відносно стабільна (незначні коливаннями кількості в межах періоду). У цілому констатуємо позитивну динаміку щодо кількості функціонуючих ІСІ, які досягли нормативів (їх кількість впродовж 2015–2021 рр. зросла з 1149 у 2015 р. до 1624 фондів у 2021 р. (+475 фондів, +41,34 %). Такі ж тенденції відносно кількості венчурних ІСІ (зростання кількості венчурних ІСІ з 992 до 1506; +514 фонди,

+51,81 %). Частка венчурних ІСІ у загальній кількості ІСІ становить близько 90 % (у 2015 р. – 86,34 %; у 2021 р. – 92,73 %). Важливішим маркером при аналізі венчурної діяльності є розміри активів венчурних ІСІ, які й спрямовуються на фінансування. Позитивним аспектом є зростання більше ніж у два рази сумарної вартості активів усіх венчурних ІСІ у 2021 р. відносно вартості активів у 2015 р. У структурі венчурних ІСІ станом на 2021 р. суттєво зменшилася частка цінних паперів у загальній вартості активів венчурних ІСІ (-15,29 %), зросла частка інших активів (+12,39 %) у загальній вартості активів венчурних ІСІ відносно вартості активів у 2015 р. У структурі активів венчурних фондів за типами інвесторів станом на 2021 р. найбільшу частку займають юридичні особи-резиденти (53,39 %) попри спадну динаміку їх вагомості (станом на 2015 р. їх частка складала 82,72 %). У структурі вартості чистих активів не венчурних фондів питома вага активів фізичних осіб-резидентів є традиційно найбільшою (станом на 2021 р. вона складала у відкритих, інтервальних та закритих 88,20 %, 79,49 % та 55,05 % відповідно).

Для стимулювання розвитку венчурної індустрії необхідно реалізовувати ефективну державну політику, створити умови для ефективного функціонування венчурних фондів з метою активізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Зокрема, запропоновано: вдосконалити нормативно-правове регулювання венчурної діяльності; підвищити ефективність функціонування фондового ринку України; запровадити стимули до розвитку венчурного бізнесу у сфері реалізації інноваційних проєктів; окреслити та стимулювати розвиток пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, що приверне увагу венчурів, фінансові можливості венчурних фондів. Необхідно на державному рівні вирішити наявні проблеми щодо захисту прав інтелектуальної власності шляхом нормативно-правового врегулювання цих процесів, розроблення та запровадження механізму регулювання та контролю результатів інтелектуальної діяльності, а також запровадити систему заходів щодо поширення культури визнання та користування інтелектуальною власністю; визнання цінності продуктів інтелектуального бізнесу в Україні.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про інститути спільного інвестування» / Відомості Верховної Ради України, 2013, № 29, ст. 337 (із змінами та доповненнями) ; станом на 01.07.2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>.
2. Лукашов А.В. Венчурне фінансування / А.В. Лукашов. – К. : Лібра, 2005. – 368 с.
3. Дюгованець О.М. Світова практика державного фінансування венчурної діяльності / О.М. Дюгованець // Економічний часопис-XXI. – 2011. – № 1–2. – С. 41–44.
4. Диха М.В. Стан венчурного підприємництва в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення / М.В. Диха, О.О. Лабунець, В.О. Лабунець // Науковий журнал «Економіка і фінанси». – 2017. – № 10. – С. 31–40 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/5966>.
5. Діденко Л.В. Роль венчурних інститутів спільного інвестування в забезпеченні інвестиційного розвитку України / Л.В. Діденко, А.М. Ватоян, М.А. Єр'оміна // Економіка і управління національним господарством. – 2018. – № 19. – С. 143–151.
6. Business angels as an alternative to financial support at the early stages of small businesses' life cycle / N.Pedchenko, V.Strilec, G.M. Kolisnyk etc. // Investment Management and Financial Innovations. – 2018. – № 15 (1). – P. 166–179 [Electronic resource]. – Access mode : [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15\(1\).2018.15](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15(1).2018.15).
7. Дмитриченко Л.І. Державні механізми сприяння венчурному підприємству у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності / Л.І. Дмитриченко, К.В. Кутрань // Фінанси України. – 2011. – № 1. – С. 23–30.
8. Шилєницький П.І. Перспективи розвитку венчурної індустрії в Україні / П.І. Шилєницький, М.С. Галушка // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2017/12.pdf.
9. Українська асоціація інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.uaib.com.ua>.
10. Фролов С.М. Дисбаланси у фінансово-економічній системі: ідентифікація та причинно-наслідкові зв'язки / С.М. Фролов, В.В. Орлов, М.В. Диха // Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. – 2021. – № 2 (24). – С. 197–207. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eung.nung.edu.ua/index.php/ecom/article/view/348>

References:

1. VRU (2013), *Zakon Ukrai'ny «Pro instytuty spil'nogo investuvannja»*, No. 29, st. 337 (iz zminamy ta dopovnennjamy), stanom na 01.07.2021 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
2. Lukashov, A.V. (2005), *Venchurne finansuvannja*, Libra, K., 368 p.
3. Djugovanec, O.M. (2011), «Svitova praktyka derzhavnogo finansuvannja venchurnoi' dijal'nosti», *Ekonomichnyj chasopys-XXI*, No. 1–2, pp. 41–44.
4. Dyha, M.V., Labunec, O.O. and Labunec, V.O. (2017), «Stan venchurnogo pidpryjemnytva v Ukrai'ni: problemy ta shljahy ih vyrishennja», *Naukovyj zhurnal «Ekonomika i finansy»*, No. 10, pp. 31–40, [Online], available at: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/5966>
5. Didenko, L.V., Vatojan, A.M. and Jer'omina, M.A. (2018), «Rol' venchurnyh instytutiv spil'nogo investuvannja v zabezpechenni investycijnogo rozvytku Ukrai'ny», *Ekonomika i upravlinnja nacional'nym gospodarstvom*, No. 19, pp. 143–151.

6. Pedchenko, N., Strilec, V. and Kolisnyk, G.M. etc. (2018), «Business angels as an alternative to financial support at the early stages of small businesses' life cycle», *Investment Management and Financial Innovations*, No. 15 (1), pp. 166–179, [Online], available at: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15\(1\).2018.15](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15(1).2018.15)
7. Dmytrychenko, L.I. and Kutran', K.V. (2011), «Derzhavni mehanizmy spryannja venchurnomu pidprijemnyctvu u sferi investychno-innovacijnoi dijal'nosti», *Finansy Ukrainy*, No. 1, pp. 23–30.
8. Shylepnyk'kyj, P.I. and Galushka, M.Je. (2017), «Perspektyvy rozvytku venchurnoi' industrii' v Ukraini», *Investychni: praktyka ta dosvid*, No. 1, [Online], available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2017/12.pdf
9. Ukrain'ska asociacija investychnogo biznesu, [Online], available at: <https://www.uaib.com.ua>
10. Frolov, S.M., Orlov, V.V. and Dyha, M.V. (2021), «Dysbalansy u finansovo-ekonomichnij systemi: identyfikacija ta prychnyno-naslidkovi zv'jazky», *Naukovyj visnyk IFNTUNG, Serija Ekonomika ta upravlinnja v naftovij i gazovij promyslovosti*, No. 2 (24), pp. 197–207, [Online], available at: <https://eung.nung.edu.ua/index.php/ecom/article/view/348>

Диха Марія Василівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства і підприємництва Хмельницького національного університету.

<http://orcid.org/0000-0003-4405-9429>.

Наукові інтереси:

- соціально-економічний розвиток України;
- інвестиційно-інноваційна діяльність;
- фінансові механізми та технології забезпечення розвитку;
- напрями посилення конкурентоспроможності України на міжнародній арені.

E-mail: dyha-mv@ukr.net.

Полозова Валентина Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства і підприємництва Хмельницького національного університету.

<https://orcid.org/0000-0002-2528-587X>.

Наукові інтереси:

- проблеми розвитку економіки;
- оцінка фінансового стану;
- проблеми інвестування;
- ефективність діяльності суб'єктів господарювання.

E-mail: val812p@gmail.com

Орлов Володимир Володимирович – кандидат економічних наук, 1-й заступник Дніпропетровської ОДА, м. Дніпро, Україна.

<http://orcid.org/0000-0002-2052-6654>.

Наукові інтереси:

- стан та проблеми розвитку фінансово-економічної системи України;
- функціонування фондового ринку;
- напрями розвитку фінансової системи.

E-mail: ovv0601@gmail.com.

Dykha M.V., Polozova V.M., Orlov V.V.

Venture industry in Ukraine: state, problems and ways to solve them

Venture capital is a recognized and effective form of activity in the world, aimed at intensifying the processes of innovation. Venture entrepreneurship in Ukraine is not a widespread activity, however, we observe positive dynamics of development. The state and trends of venture activity in Ukraine during 2015–2021 are analyzed. According to the results of the analysis, we note an increase in the number of registered mutual investment institutions (MII); increasing the concentration of CI in the venture asset management market. The number of asset management companies (AMCs) during 2015–2021 is relatively stable. We state a stable positive trend in the number of functioning MII that have reached the standards. The same trends regarding the number of venture MII. The share of venture MII in the total number of MII is about 90 %. The positive value of more than twice the total value of assets of all venture MII during the period under study is positive, however, their effectiveness, taking into account inflation, etc., is not so encouraging.

Measures are proposed to stimulate the development of the venture industry, intensify investment and innovation activities, in particular, to improve the regulatory framework for venture capital; increasing the efficiency of the stock market of Ukraine; introduction of incentives for the development of venture business in the field of innovative projects; solving problems related to the protection of intellectual property rights by regulating these processes, developing and implementing a mechanism for regulating and controlling the results of intellectual activity, as well as the introduction of a system of measures to spread the culture of recognition and use of intellectual property; recognition of the value of intellectual business products in Ukraine.

Keywords: venture industry; venture capital; venture funds; asset management companies; innovation.

JEL Classification: G 230, 240, 280, 290; M 210.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2022.